

עת"א 75233-01-24
בפני כב' השי' עמית כהן
קבוע ליום 18.03.2024

בבית המשפט המחוזי בבאר שבע
בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים

בעניין: --- ערפה, ת"ז ---
ע"י ב"כ עוה"ד נאדין אבו ערפה ואחי
מהמוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר
רח' אבו עוביידה 4, ירושלים, 97200
טל: 02-6283555; פקס: 02-6276317

העותר

- נ ג ד -

שירות בתי הסוהר
ע"י פרקליטות מחוז דרום

המשיב

הודעת הבהרה מטעם העותר

בהתאם להחלטת בית המשפט מיום 31.01.2024, העותר מתכבד להגיש בזאת הודעת הבהרה מטעמו כדלקמן:

1. העתירה שבכותרת הוגשה ביום 31.01.2024 על מנת לתקוף את המדיניות המיושמת על ידי המשיב בנוגע לאוכל המסופק לאסירים הביטחוניים על סמך עדותו של העותר, הנפגע ממדיניות זו.
2. ביום 31.01.2024 הורה בית המשפט הנכבד לעותר לנמק מדוע לא תימחק העתירה וזאת מאחר שלא מדובר בפגיעה פרטנית נגד העותר. כמו כן, קבע בית המשפט כי אם יעמוד העותר על העתירה, עליו להפנות לסעיפים בעתירה המפרטים את טענותיו הפרטניות שאינן נכונות לכלל האסירים הביטחוניים.

השתלשלות העניינים

בג"ץ 7753/23

3. ביום 24.10.2023 הוגשה עתירה לבית המשפט העליון במסגרת בג"ץ 7753/23 **האגודה לזכויות האזרח נ' השר לביטחון לאומי** (נבו, 23.11.2023) (להלן: **בג"ץ 7753/23**).
4. עתירה זו הוגשה בשם ארגוני זכויות אדם בעקבות פרסומים של נציבת שירות בתי הסוהר (דאז) והשר לביטחון לאומי על ההכרזה על מצב חירום בבתי הסוהר וכן בהתאם לדיווחים ביחס לתנאי כליאתם של האסירים הביטחוניים ולהגבלות שהוטלו עליהם עקב ההכרזה על מצב חירום. חלק מדיווחים אלו עסקו בצמצום המזון ובאיכותו הירודה המסופקת לאסירים, וזאת בנוסף למניעת גישתם לקנטינה, ובתוך כך מניעת רכישת מוצרי מזון מעבר למסופק על ידי המשיב.
5. במסגרת בג"ץ 7753/23 הובהר כי הדיווחים הגיעו לידי העותרים מעורכי דין שהצליחו לבקר אצל האסירים הביטחוניים ונחשפו לפרטים לתנאי כליאתם. אלא שלאור ניתוק הקשרים של האסירים הביטחוניים עם העולם שמחוץ לכתלי בתי הכלא מאז תחילת המלחמה, ובכלל זה הפסקת ביקורי המשפחות והגבלת ביקורי עורכי הדין, העידו העותרים כי קיים קושי אובייקטיבי ניכר באיסוף מידע הנוגע לתנאי הכליאה ולגבות עדויות ישירות מהנפגעים.
6. בתגובה לטענות שהועלו בנוגע למזון, המדינה טענה כי המשיב פועל בהתאם להוראות הקבועות בתקנות שכן "...האסירים מקבלים, כמו כל יתר האסירים – שלוש ארוחות ביום המורכבות ממזון בכמות ובהרכב הנדרשים לשם שמירה על בריאות האסיר".

7. העתירה נדחתה, בין היתר בטענה שלא צורף לה נפגע ישיר מהמדיניות וכי לא התבססה על תשתית עובדתית מפורטת (דבר שהובהר שלא היה ניתן לעשות בשל הפגיעה ביכולתם של עורכי דין לפגוש אסירים על מנת לעמוד על תנאי כליאתם). אך בהקשר זה קבע כב' השופט כבוב כי:

בית משפט זה לא ידון בעתירה כאשר יש בנמצא סעד חלופי, למשל באמצעות פניית העותר לערכאה משפטית אחרת, לה מוקנית סמכות עניינית מקבילה. זאת, בין השאר, משום שעצם הקניית הסמכות העניינית לערכאה מסוימת מבטאת את עמדת המחוקק לפיה, על דרך הכלל, יהא זה ראוי ויעיל לו ערכאה זו היא שתדון בטענות העותר. (ס' 26 לפסק דינו של השופט כבוב, שם)(ההפניות הושמטו).

8. בנוסף, נקבע כך:

בפני עותרים פרטניים פתוחה האפשרות להגיש עתירת אסיר פרטנית [...] המבוססת על עדויות וראיות ישירות, וזאת בכל מקום בו אלו סבורים כי המשיבים פועלים בניגוד למדיניות המוצהרת לעיל; שהלוא, "נכון להבחין בין החלטות הרשות, שהן גורפות באופיין וחלות על קבוצת אסירים בעלי מכנה משותף או על כלל האסירים [...] לבין יישום נוהל או מדיניות במקרה של אסיר ספציפי, כאשר במקרה האחרון, עתירת אסיר תהא הדרך הראויה לבירור הטענות." (ס' 34 לפסק דינו של השופט כבוב, שם)(ההפניות הושמטו).

בג"ץ 4006/23

9. שאלת הסמכות העניינית לדון בעניינם של אסירים עלתה גם כן בבג"ץ 4006/23 **אלחאג' נ' שירות בתי הסוהר** (נבו, 02.01.2024) (להלן: **בג"ץ 4006/23**), אשר עסק בעתירה שהוגשה כבר ביום 24.05.2023 בשם שלושה אסירים, וביניהם העותר, והמוקד להגנת הפרט (להלן: **המוקד**) על מנת לתקוף את המדיניות של המשיבים בהליך דנן בנוגע לגישת האסירים למקלחות במים חמים.

10. במסגרת בג"ץ 4006/23 טענה המדינה כי מדיניות זו נדונה בבג"ץ 7753/23 וכן כי "דרך המלך" לדון בטענות בדבר יישום מדיניות החירום הינה הפניה באמצעות עתירת אסיר לפי פקודת בתי הסוהר [נוסח חדש], התשל"ב-1971.

11. במסגרת בג"ץ 4006/23 טענו העותרים כי המדיניות אותה הם מבקשים לתקוף אינו מופנית נגד העותרים בלבד, אלא שמדובר במדיניות שחלה באופן כללי על קבוצה מובחנת של כלואים, הרחק מעניינם הפרטני. בטענתם הסתמכו העותרים על רע"ב 5898/10 **מג'אדבה נ' שירות בתי הסוהר**, (נבו, 23.11.2010) (להלן: **עניין מג'אדבה**), בו נקבע כי תכלית החוק ולשונו מעידות על האופי הפרטני-האישי של עתירות אסיר, כך שאין המדובר במתכונת המתאימה לתקוף החלטה על יישום מדיניות שעמדה בבסיס העתירה דנן, שכן לא התבקש בה סעד נקודתי בעניין פרטני של אסיר מסוים אלא בהחלטה של רשות מינהלית שהתקבלה בעניין קבוצה גדולה, ועל כן הם סברו כי המסלול המתאים לבחינת טענותיהם הינו במסגרת עתירה לבית המשפט העליון.

12. כמו כן, בהליך בג"ץ 4006/23 ניסו העותרים להצביע על הפרקטיקה העומדת מאחורי הטיפול בעתירות אסיר, ושם נטען כי בתי המשפט המחוזיים אינם רואים בעצמם כמוסמכים לדון בעתירות אסיר המבקשות לתקוף החלטה העולה לכדי מדיניות כללית והחורגת מעניינו האישי של אסיר פרטני, תוך מתן דוגמאות לעתירות רוחביות שהוגשו לפתח בתי המשפט המחוזיים במתכונת עתירת אסיר, והפניה להחלטותיהם של בתי המשפט המחוזיים בהן נקבע כי הערכאה המוסמכת לבחון את סבירותה

האובייקטיביות של המדיניות הינה בית המשפט הגבוה לצדק, ובית משפט מחוזי יבחן רק את סבירות היישום של הנוהל או המדיניות במקרה הפרטני של האסיר.

העתק הודעת ההבהרה שהוגשה בבג"ץ 4006/23, מצורף ומסומן ה/1.

13. חרף הטעמים שהועלו בבג"ץ 4006/23, בית המשפט קיבל את עמדת המדינה והמליץ לעותרים לחזור בהם מהעתירה שכן הוא לא רואה בעצמו הערכאה המתאימה לדון בה. עוד קבע בית המשפט כי במקרה שעולה בעיה ביישום המדיניות, נשמרת לעותרים הזכות לפנות לבית המשפט המחוזי בעתירת אסיר בנושאים הפרטניים.

עניין העותר

14. בענייננו העתירה כללה שני סעדים, האחד פרטני, וזה להורות למשיב ליתן טעם מדוע לא יבטיח אספקת מזון באיכות ובכמות הולמות ומתאימות לשמירה על בריאותו של העותר, כפי שעולה מסעיפים 16-19 לעתירה, בהם תוארה מדיניות המשיב שפוגעת בעותר, כגון כמות והאיכות המזון המגיעות לעותר וכן העובדה שבאופן פרטני הוא ירד במשקל בצורה משמעותית כתוצאה ממדיניות זו. וסעד שני כללי, והוא להורות למשיב ליתן טעם מדוע לא יפסיק את המדיניות אותה הוא מיישם מאז פרוץ המלחמה בנוגע לאספקת מזון בכמות ואיכות ירודות, כאשר הפגיעה שהובאה בסעד הפרטני נעשתה מכוח המדיניות הכללית.

15. אמנם פגיעה זו אינה ייחודית לעותר ואין היא מופנית כלפיו באופן פרטני, אך מפסקי הדין בבג"ץ 7753/23 ובבג"ץ 4006/23 נלמד כי על מנת לתקוף סוגיות בדבר יישום מדיניותו של המשיב, לא נותרה בפני האסירים אפשרות אחרת מלבד מסלול עתירת אסיר בהתבסס על עדותם הישירה, כפי שפעל העותר בענייננו.

16. כאמור, בית המשפט העליון סבור כי המסלול המתאים להעלאת טענות כלפי יישום מדיניותו של המשיב הינו עתירת אסיר. אולם, כאשר הוגשה עתירת אסיר בהתאם לקביעה של בית המשפט העליון, מתבקש העותר בהליך דן לנמק מדוע לא תימחק עתירתו בהיות טענותיו לא פרטניות אלא שהן נכונות לאסירים אחרים.

17. במקרה שיסבור בית משפט נכבד זה כי דין העתירה להימחק בהיותה מתייחסת לקבוצה גדולה של אסירים ולא רק לעותר באופן פרטני, ייווצר מצב שבו אין דרך לתקוף את הפגיעות שנעשות מכוח מדיניות כללית כלפי אסירים השייכים לקבוצה מסוימת. משמעותם של דברים אלו היא שהעותר יוכל להעלות טענות נגד החלטת המשיב המתייחסת אליו באופן פרטני, ואולם, כאשר הוא נפגע ממדיניות המשיב המיושמת כלפי קבוצה לה העותר המשתייך, לא תהיה בפני אסיר שכזה שום דרך לעתור כנגד יישום המדיניות, ובכך תיחסם גישתו לערכאות, שהרי כאמור בית המשפט העליון סבור כי המסלול המתאים לכך הינו עתירת אסיר בזמן שבית משפט נכבד זה רואה כי אינו הערכאה המתאימה לתקיפת החלטה כללית של המשיב.

18. אשר על כן, העותר מתכבד להודיע כי הוא עומד על עתירתו, שכן לאור פסק הדין שניתנו בבג"ץ 7753/23 ובג"ץ 4006/23, זו דרכו היחידה לתקוף את הפגיעה בבריאותו שנגרמת כתוצאה ממדיניותו של המשיב.

11 בפברואר 2024

